

دکتر اسدالله آل بویه

استاد بزرگ ریاضی و شخصیتی ملی،

فرزند قاسم و آسیه در چهارم آبان ماه سال هزار و دویست و هشتاد و هفت (1287) شمسی در دیلمان گیلان به دنیا آمد. علم آموزی را از شش سالگی آغاز کرد و در مکتب قدیم به مدت دو سال تحصیل کرد و پس از آن به سبب انقلاب گیلان به ناچار برای سه سال، آموختن را رها کرد. چهار سال اول دوره ابتدایی را در مدرسه خیام سیاهکل، در دوره ای دو ساله به پایان برد و سال های پنجم و ششم ابتدایی و اول و دوم متوسطه را در مدرسه شماره یک رشت در سه سال گذراند. باقی دوره متوسطه را در دبیرستان دارالفنون تهران سپری کرد و در خرداد ماه سال 1307 گواهینامه ی متوسطه را کسب کرد و در شهریور ماه همان سال، پس از موفقیت در آزمون اعزامیان به خارج از کشور، از سوی وزارت فرهنگ برای ادامه تحصیلات به فرانسه اعزام شد و دکترای علوم ریاضی را از دانشگاه سوربن اخذ کرد. در مقطع لیسانس دانش نامه ریاضیات عمومی را از دانشکده علوم « نانسی » در یک سال و دانشنامه محاسبات دیفرانسیل و انتگرال و دانشنامه مکانیک استدلالی را از دانشکده علوم نانسی در یک سال کسب کرد.

موسسه دکتر اسدالله آل بویه
تهران - ۱۳۰۰

در همین سال که دکتر آل بویه به عنوان سرپرست امتحانات متوسطه به مشهد رفتند با یکی از دوستان قدیمی اش که از دوران دارالفنون با هم آشنا شدند و هر دو جزو اولین گروه اعزامیان به خارج نیز بودند، ملاقات کرد و باب آشنایی بیشتر با خانواده معتمدی باز شد و اقدس که در آن زمان دختری پانزده ساله بود با موافقت خانواده به همسری دکتر آل بویه در می آید و بعد از مشهد به تهران آمدند و زندگی مشترکشان را در خانه ای کوچک و محقر آغاز کردند. همسرشان می گویند: « بویه، یک همدم بود و من تنها افتخارم وجود او بود ». و البته نمی توان نقش همسری وفادار و صمیمی را در ایجاد آرامشی که در مدت شصت و پنج سال زندگی مشترک برای دکتر آل بویه قلم زد نادیده انگاشت. از ایشان چهار فرزند به یادگار مانده است. دکتر ماندانا. کارن می گوید: « ایشان برای ما سمبل درستی و پاکی و استقامت و خوش فکری است ».

اسدالله آل بویه تقریباً در اولین سال های تأسیس دانشگاه تهران به جمع استادان ریاضی دانشکده علوم می پیوندد و به

علت نیاز مالی پس از پست معاونت وزارت فرهنگ با بسیاری از شرکت های خصوصی ، همکاری داشت . در کابینه رزم آرا مدتی معاونت فرهنگ و زمانی کفیل وزارت فرهنگ بودند . بعد از ترور رزم آرا فقط عضو شورای عالی دانشگاه تهران بودند و نیز مدتی به عضویت عالی معادن درآمدند بعدها رئیس کل کارگزینی دارایی شد به مدت دو سال و نیم در این سمت باقی ماند و نیز مدیر کل دبیرخانه دانشگاه تهران شدند . در سال های دهه 20 تا 30 و بعد از سقوط رضا شاه بود که آل بویه سعی کرد به عنوان نماینده وارد مجلس شود که البته موفق نشد و روزنامه « سازمان » را انتشار داد که پس از دوازده شماره توقیف شد و بعد از کودتای 28 مرداد دکتر وعده ای از دوستان همفکرش « حزب ملیون » را تأسیس کردند که بساط آن پس از زمانی نه چندان دراز به دستور شاه و در زمان حکومت هژیر برچیده شد . حزب « آهنگ ها » را تشکیل دادند که پس از یکسال در زمان حکومت سپهبد زاهدی منحل شد .

استاد دهها کتاب درسی در رشته ریاضیات به ویژه هندسه برای دانشجویان و دانش آموزان دبیرستان تألیف کردند و مقاله های علمی و فلسفی بیشماری در نشریات آن روزگار به چاپ رساندند . دکتر در عرصه شعر و ادب نیز ذوقی وافر داشتند و آثار ارزنده ای بر جای نهادند و در اشعارش یک میهن پرست واقعی است . در انتخاب واژگان دقت بی نظیری دارد و تا حد امکان از کلمات فارسی استفاده می کند و لغات بیگانه در اشعار او به ندرت دیده می شود . ایشان از بنیانگذاران ترجمه اصطلاحات ریاضی به فارسی بود . به جای نصف الزاویه واژه نیمساز و به جای قائم الزاویه ، مثلث راست گوشه را پیشنهاد کرد « او مظهر همه چیز بود . » آل بویه در سال 1349 از سوی دانشگاه بازنشسته شد و بعد از این زمان در زمینه های پژوهش کاری انجام نداد اما در عرصه ادبیات با جدیت عمل کرد . تخلص او در شعر عمدتاً « بویه » است و بیشتر اشعار او تعلیمی و اخلاقی است . غزل های او سرشار از مضامین عاشقانه و عارفانه است . دکتر اسدا... آل بویه در شهریور ماه سال 1381 در سن 94 سالگی در تهران دیده از دنیا فرو بست و در زادگاه خود سیاهکل به خاک سپرده شد . آثار او عبارتند از :

1- تألیفات علمی

- الف - یک جلد هندسه دیفرانسیل شبکه های مسطح (رساله دکترای ریاضی)
ب - چهار جلد هندسه برای سال های 1-4 دبیرستان
پ - دو جلد هندسه برای سال های 5 و 6 دبیرستان
ت - یک جلد هندسه عالی برای استفاده دانشجویان دوره لیسانس (دانشگاه تهران)
ث - دو جلد حساب های هندسی برای استفاده دانشجویان دوره لیسانس و فوق لیسانس
(دانشگاه تهران)
ج - یک جلد هندسه های گوناگون برای استفاده دانشجویان دوره فوق لیسانس (دانشگاه تهران)
2- مقالات علمی و فلسفی که در مجله سخن و روزنامه سازمان و روزنامه اطلاعات و روزنامه کیهان و ... منتشر گردید .
« 3- دیوان بویه » که در سال 1352 ، 1354 ، 1370 به چاپ رسید .
« 4- ترانه های بویه » که در خرداد ماه 1373 منتشر شد .
« 5- ترانه های باز پسین » آخرین دفتر شعر استاد است که بعد از مرگش چاپ شد .
6- رساله های « هماهنگی برای یگانگی »

دکتر کریم سنجابی، دکتر ابوالقاسم غفاری، دکتر اسدالله آل بویه،

... مهندس ارغنده (پاریس - ۱۹۳۳)

دکتر اسدالله آل بسویه، دکتر دفتری، دکتر علی شایگان، دکتر کریم سنجابی (پاریس - ۱۹۳۳)

خاک یا گوهر ، فرآوردی از این کانیم ما
خویش و هم پیوند فرزندان ایرانییم ما
با بسی دشمن که دست اندر گریبانیم ما
تا نپندارند چون کالای ارزانییم ما
روز گر افتد ، همان خورشید تابانیم ما
نیک می داند که با او مرد میدانیم ما
یاور هر خسته ، یا دهر پریشانیم ما
ایچنین خونین چو جام باد خندانیم ما
آگه از هنگامه های سخت توفانیم ما
یادگاری از نژاد سریدارانیم ما
مرد آزادیم گر ، دربند و زندانیم ما
پیروان یکدل آن پیشوایانیم ما
کوری دشمن ، نه بی سامان ، بسامانیم ما
خود نه کمتر از گل یخ در زمستانیم ما
تا جهان بیند که چونانیم و چندانیم ما

«خار یا گل ، هرچه باشد زین گلستانیم ما
گرچه می باشیم گوناگونه ، از یک دوده ایم
از جدایی ها چرا بیهوده باید دم زدن
ارج خود را باز باید یافت در بازار جهان
در شبانگه یافه می نازند بر ما اختران
چرخ با ما گوی ساز و آزمایی می کند
رند و عیاریم و بی پروا کلاه کج می نهیم
با شکیبایی به سختی ها همی تاب آوریم
چون گیاهان سر فرود آریم تا سر بر کشیم
جان به کف ، آیم رویاروی بیم
با سبکبالی به پروازیم در پندار خود
جانفشانی ها نگهبانان میهن کرده اند
هر کجا بودیم برجا همچنان خواهیم بود
مانمی مانیم تا اندر بهاران بشکنیم
آشکار آریم ، ز فردا پهلوانی ها همی